ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1970/1 од 24. 8. 2020, изабрани смо у комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се јавили на конкурс за избор у звање доцента за ужу научну област Српски језик, предмети Историјска фонетика српског језика, Историјска морфологија српског језика, Историја српског књижевног језика.

На расписани конкурс, објављен у листу *Послови*, бр. 898 од 9. 9. 2020. године, јавио се један кандидат: др Катарина Беговић. Имамо част да о кандидату поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски подаци

Катарина Беговић је рођена 31. августа 1987. године у Београду. Основну и средњу школу (Филолошка гимназија, смер Класична филологија) завршила је у Београду. Дипломирала је на студијској групи Српски језик и примењена лингвистика 2011. године на Филолошком факултету у Београду (просечна оцена 9,65).

Мастер студије на смеру Српска филологија окончала је 2012. године (с просечном оценом 10,00) и мастер рад под насловом „Семантички развитак праиндоевропских бинарних опозитива *леви–десни* на српском и општесловенском плану" одбранила је 8. октобра 2012. године на Филолошком факултету у Београду, пред комисијом у саставу: доц. др Александар Милановић (ментор), проф. др Драгана Мршевић-Радовић.

Докторску дисертацију под насловом „Фразеологизми са компонентом *жив* на српском и јужнословенском говорном простору: дијахронијски и синхронијски аспект" одбранила је 24. фебруара 2020. године на Филолошком факултету у Београду, пред комисијом у саставу: проф. др Александар Милановић (ментор), доц. др Виктор Савић, др Наташа Вуловић.

2. Професионално искуство

Катарина Беговић је школске 2012/2013. године била сарадник на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду на следећим предметима: Лекторска и коректорска пракса у издаваштву, Спикерска и лекторска пракса на радију, Лексикографска пракса у научној установи, Језичка култура у наставној пракси.

Исте школске године радила је као сарадник у настави на предмету Граматика српског језика на Учитељском факултету у Београду.

Од 7. октобра 2013. године запослена је на радном месту Асистент за ужу научну област Српски језик, предмет Историја српског језика, на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду. Изводи вежбе на следећим предметима: Историјска фонетика српског језика, Историјска морфологија српског језика, Историјска граматика српског језика 1, Историјска граматика српског језика 2, Историја српског књижевног језика, Историја књижевног језика код Срба. На Катедри за српски језик са јужнословенским језицима учествује и у реализацији следећих пракси: Спикерска и лекторска пракса на радију, Лекторска и коректорска пракса у издаваштву, Лексикографска пракса у научној установи.

О педагошком раду др Катарине Беговић у претходном изборном периоду сведочи позитивна оцена у студентским анкетама за сваки од предмета на којем је ангажована (просечна оцена 4,7 од 5).

Од 2014. године ради у Друштву за српски језик и књижевност Србије као аутор тестова за такмичење из Српског језика и језичке културе, а учествовала је и као предавач на 56. и 61. Републичком зимском семинару Друштва за српски језик и књижевност Србије, Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и Филолошког факултета у Београду, са темама „Формулације питања и зачкољице у тестовима из српског језика за основну школу" (2015) и „Периодизација у историји књижевних језика код Срба у средњошколској настави" (2020).

2015. године радила је као стручни редактор (супервизор) на пројекту „Дигитализација српских службених новина 1813–2013" Службеног гласника, у оквиру потпројекта „Дигитализација Новина српских 1813–1868".

Од 2015. године ради као сарадник на пројекту онлајн припреме за пријемни испит из српског језика на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Од 2016. до 2018. године обављала је послове техничког секретара у Организационом одбору Међународног комитета слависта за припрему 16. Међународног конгреса слависта.

2019. године радила је као научни секретар 49. научног састанка слависта у Вукове дане.

2020. године радила је као лектор за српски језик као страни на Семинару српског језика, књижевности и културе Међународног славистичког центра у Београду. На истом семинару учествовала је и као предавач на специјалном курсу за усавршавање лектора српског језика, са темом „Методички приступ фразеологији српског језика као страног".

3. Научни рад

Досадашња научна интересовања др Катарине Беговић кретала су се у области историје српског језика – историјске лексикологије и фразеологије, врло често са ширим интердисциплинарним, пре свега етнолингвистичким усмерењем.

3.1. Научни скупови

Катарина Беговић је од 2013. године до сада учествовала на 13 научних скупова.

1. V научни скуп младих филолога Србије, одржан 30. марта 2013. године у Крагујевцу, тема „Мали увид у дијахрону семантику – корен јар- (јар, јара, јарост): значењске транспозиције кроз време".

2. III међународна конференција за младе слависте, одржана 25–26. априла 2013. године у Будимпешти, тема „Етимолошки метод – значајан поступак у семантичким анализама”.

3. Међународна славистичка конференција Полислав, одржана 11–14. септембра 2013. године у Кијеву, тема „Hand in the Indo-European Context. Semantic development of the Indo-European *left–right* opposite pair in Serbian and other Slavonic languages”.

4. Међународна славистичка конференција Полислав, одржана 3–5. септембра 2014. године у Будимпешти, тема „О глаголах чезнути и ишчезнути в истории сербского языка”.

5. 45. Научни састанак слависта у Вукове дане, одржан 17–20. септембра 2015. године у Београду, тема „Фразеологизми са компонентом *жив* – историја и савремено стање (О фразеологизму *виче (јауче, дере се) не(т)ко као да га жива деру*)”.

6. Међународна славистичка конференција Полислав, одржана 4–11. септембра 2016. године у Москви, тема „Phraseological process: One phrase with component *živ* (*alive*) – Serbian and general Slavic plan”.

7. Међународна славистичка конференција Полислав, одржана 11–13. септембра 2017. године у Новом Саду, тема „Historical and contemporary phraseology in the South Slavic area: Syntagmatic constructions with component *alive* (*živ*)”.

8. 47. Научни састанак слависта у Вукове дане, одржан 14–17. септембра 2017. године у Београду, тема „Семантика придева *жив* кроз време на штокавском језичком простору”.

9. XVI Међународни конгрес слависта, одржан 20−27. августа 2018. године у Београду, тема „Жива вода као божанска хипостаза − етимолошки примарно значење синтагме *жива вода*” (рад излаган у виду постер-реферата).

10. Међународна славистичка конференција Полислав, одржана 10–12. септембра 2018. године у Лођу, тема „Еспресивност као критеријум одабира јединице фразеолошког корпуса”.

11. 49. Научни састанак слависта у Вукове дане, одржан 12–16. септембра 2019. године у Београду, тема „Придев *жив* као интензификатор у српском фразеолошком корпусу”.

12. Међународни славистички скуп Славофраз, одржан 11–13. априла 2019. године у Братислави, тема „Ко је јарац живодерац? (О једном прецедентном исказу)”.

13. 50. Научни састанак слависта у Вукове дане, одржан 16–20. септембра 2020. године у Београду, тема „Утицај антонимије на развој полисемантичке структуре придева (антонимски пар *жив – мртав* у историји српског језика)”.

3.2. Радионице

Поред научних скупова, Катарина Беговић је учествовала и на радионици Historical Sociolinguistics Young Researchers Forum (HSYRF-2020), одржаној 6–7. марта

2020. године у Бриселу. На овој радионици кандидаткиња је имала прилику да се упозна са модерним теоријско-методолошким апаратом историјске социолингвистике, који се може применити у настави из области историје српског језика.

4. Библиографија

Др Катарина Беговић поднела је списак од 18 библиографских јединица објављених у периоду од 2007. до 2020. године. Подаци о одбрањеној докторској дисертацији приложени су посебно у конкурсној документацији.

4.1. Научни радови

1. Katarina Begović, „Etimološki primarno značenje sintagmi *živi oganj / živa vatra* na štokavskom jezičkom prostoru", u *Beiträge zum 21. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*, Band 21, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2018, 8–17.
M24 (4)
2. Катарина Беговић, „Реконструисани корени *dek- i *g^{h}es-r/t у позноиндоевропском језичком систему", *Српски језик* XIX, 2014, 727–744.

M24 (4)

3. Катарина Беговић, „Фразеолошки модел 'интензификатор и квалификатор *жив* + именица' са значењем људске особине", *Научни састанак слависта у Вукове дане 49/1*, 2019, 149−159.

M51 (3)

4. Катарина Беговић, „Семантика придева *жив* на штокавском језичком простору. О придевској платисемији", *Научни састанак слависта у Вукове дане 47/1*, 2017, 301−311.
M51 (3)
5. Катарина Беговић, „Фразеологизми са компонентом жив – историја и савремено стање (О фразеологизму *виче (јауче, дере се) не(т)ко као да га жива деру*)", *Научни састанак слависта у Вукове дане 45/1*, 2016, 395–405.

M51 (3)

6. Катарина Беговић, „Жива вода као божанска хипостаза − етимолошки примарно значење синтагме *жива вода*" (рад излаган у виду постер-реферата на XVI међународном конгресу слависта одржаном 20−27. августа 2018. у Београду), *Књижевност и језик* LXV, 3−4, 2018, 361−375.
M51 (3)
7. Katarina Begović, „What does worrying do to us? On the phraseme pojesti se živ 'to eat oneself alive' in Serbo-Croatian and Slavic languages in general", Beiträge zum 20. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav), Band 20, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2017, 8–17. // Катарина Беговић, „Зашто смо се живи појели? О изразу *појести се (изјести се) жив*", *Књижевност и језик* LXIV, бр. 3–4, 2017, 425–439.

M51 (3)

8. Катарина Беговић, „О глаголах *чезнути* и *ишчезнути* в истории сербского языка", у *Beiträge zum 18. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*, Band 18, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2015, 7–16. // Катарина Беговић, „Семантика везаних глаголских основа (о глаголима *чезнути* и *ишчезнути* кроз историју српског језика)", *Књижевност и језик* LXII, бр. 3–4, 2015, 323–334.

M51 (3)

9. Katarina Begović, „Hand in the Indo-European Context. Semantic development of the Indo-European *left–right* opposite pair in Serbian and other Slavonic languages", u *Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*, Band 17, München – Berlin – Washington/D.C.: Verlag Otto Sagner, 2014, 14–24.

M33 (1)

10. Катарина Беговић, „Етимолошки метод – значајан поступак у семантичким анализама", у *Fiatal Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája III (3rd Conference for Young Slavists in Budapest)*, Budapest: Eötvös Loránd University, 2014, 11–14.

M33 (1)

11. Катарина Беговић, „Мали увод у дијахрону семантику – корен **jarъ-* (*јар*, *јара*, *јарост*): значењске транспозиције кроз време", у *Савремена проучавања језика и књижевности, година V, књига 1 (Зборник радова са V научног скупа младих филолога Србије)*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2014, 15–25.

M63 (1)

4.2. Стручни радови

1. Катарина Беговић, „Антропонимске категорије у делу Борисава Станковића *Божји људи*", *Свет речи*, бр. 35–36, 2013, 43–50.

2. Катарина Беговић, „Значај метафоре за лингвокултуролошка истраживања", *Свет речи*, бр. 33–34, 2012, 43–54.

3. Катарина Беговић, „Магијска функција језика у радио рекламама", *Свет речи*, бр. 23–24, 2007, 94–100.

4.3. Прикази

1. Катарина Беговић, приказ *Обратног асоцијативног речника српског језика*, аутора Рајне Драгићевић, Предрага Пипера и Марије Стефановић, *Књижевност и језик* LIX, бр. 3–4, 2012, 387–390.

2. Катарина Беговић, приказ књиге *Језик весма полезан* Александра Милановића, *Књижевност и језик* LX, бр. 3–4, 2013, 529–533.

3. Катарина Беговић, Приказ *Целовито истраживање споменичке грађе (Бранкица Чигоја, Најстарији српски ћирилски натписи (XI–XV век))*, *Књижевност и језик* LXII, бр. 1–2, 2015, 221–226.

4.4. Приређена библиографија радова:

1. Катарина Беговић, библиографија радова проф. др Боже Ћорића, *Српски језик* XIX, 2014, 5–19.

4.5. Докторска дисертација

Назив: „Фразеологизми са компонентом *жив* на српском и јужнословенском говорном простору: дијахронијски и синхронијски аспект”.

Датум одбране: 24. фебруар 2020. године.

Факултет: Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Ментор: проф. др Александар Милановић, Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Чланови комисије: проф. др Александар Милановић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, доц. др Виктор Савић, Филолошки факултет Универзитета у Београду / виши научни сарадник, Институт за српски језик САНУ, др Наташа Вуловић, научни сарадник, Институт за српски језик САНУ.

М70 (6)

4.6. Укупан број научних бодова

Кандидаткиња је од 2013. године до данас остварила 2 × М24 (8) + 6 × М51 (18) + 2 × М33 (2) + М63 (1) + М70 (6) = **35** научних бодова.

5. Анализа радова који кандидата квалификују за предложено звање

1. „Фразеолошки модел ’интензификатор и квалификатор *жив* + именица’ са значењем људске особине”, *Научни састанак слависта у Вукове дане 49/1*, 2019, 149−159.

Предмет рада је продуктивни фразеолошки модел реализован у јединицама *живи огањ (ватра)*, *жива (цела једна, путујућа, ходајућа) енциклопедија (лексикон, књига)*, *живи мртвац (леш)*, *жива легенда* и сл. Модел је на синтаксичком плану реализован именичком синтагмом са конгруентним атрибутом, а семантички припада тематској групи ’човек’, са општим значењем ’човек је носилац особине изражене именицом у великој мери’, чиме се конкретне фразеолошке јединице подводе под структурно-семантички стабилну фразеосхему у ширем смислу. Анализом одабраних фразеолошких јединица К Беговић показује изразит структурно-семантички динамизам и аналошко уопштавање у формирању фразеосхеме без обзира на механизме фразеологизационог процеса и фразеолошки статус појединачних јединица. Придев *жив* у реализацијама одабраног модела добија улогу интензификатора и квалификатора фразеолошког (фразеологизми у ужем смислу) или лексичког значења (фразеологизми у ширем смислу). Неки од анализираних фразеологизама отварају питање универбизације фразеолошке структуре, као и питање фразеолошког калкирања.

2. Katarina Begović, „What does worrying do to us? On the phraseme pojesti se živ ‘to eat oneself alive’ in Serbo-Croatian and Slavic languages in general”, Beiträge zum 20. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav), Band 20, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2017, 8–17. // Катарина Беговић, „Зашто смо се живи појели? О изразу *појести се (изјести се) жив*”, *Књижевност и језик* LXIV, бр. 3–4, 2017, 425–439.

У овом раду К. Беговић анализира фразеологизам *појести (изјести се) жив* на штокавском говорном простору. Изразу се приступа теоријско-методолошким апаратом дијахронијске лексичке и фразеолошке семантике. Анализа глаголске компоненте израза подразумева увид у развој секундарног значења синонимних глагола који

припадају домену ’једења’. Посебна се пажња посвећује и морфосинтаксичкој природи глагола, са претпоставком да је развој повратних глагола из дијахронијске визуре условљен секундарним значењем прелазних глагола. Семантика анализираних глагола из домена ’једења’ указује на различите проузроковаче лошег стања, па се они могу шире представити метафором НЕПОВОЉНА ЕМОЦИЈА ЈЕ ЕНТИТЕТ КОЈИ МУЧИ ЈЕДЕЊЕМ/ГРИЗЕЊЕМ. Увидом у семантику придева *жив* закључује се да је значењска нијанса придева у датом контексту настала наглашавањем апстраховане компоненте општег придевског значења + ’који постоји са свим својим динамичним особинама (процесима)’. Истицање те семантичке компоненте у контексту резултирало је семантичком нијансом ’сав’, ’цео’. У спрези са глаголом придевско значење се додатно адвербијализовало и на тај начин добило улогу интензификатора. Овакав значењски помак, који резултира делимичном десемантизацијом придева у контексту, настао је перспективизацијом (контекстуалном модулацијом). Семантичка анализа израза и његових компоненти указује на то да је анализирани спој на самој граници фреквентног лексичког споја и фразеологизма.

3. Katarina Begović, „Etimološki primarno značenje sintagmi *živi oganj / živa vatra* na štokavskom jezičkom prostoru”, u *Beiträge zum 21. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*, Band 21, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2018, 8–17.

Тема овог рада јесте примарно значење синтагми *живи огањ / жива ватра* у историји српског језика. Анализиран је лексикографски материјал српског језика заједно са етнолошком грађом у вези са словенским и индоевропским култом ватре. С обзиром на доступне податке, историјски примарно значење синтагме реконструисано је као ’огњени бог’, и претпоставља се да се из тог значења метонимијски развило и специјализовано значење апотропејске и жртвене ватре, а управо ово значење се до данас одржало у јужнословенском ареалу. Семантички примарно значење отвореног, јаког пламена се, захваљујући специфичности семантичког развоја придева *жив*, такође изводи из реконструисаног примарног значења придева, чиме се стиче увид у полисемантичку структуру анализиране синтагме развијену у доисторијском периоду развоја језика.

4. „Семантика придева *жив* на штокавском језичком простору. О придевској платисемији”, *Научни састанак слависта у Вукове дане 47/1*, 2017, 301−311.

У овом раду К. Беговић анализира примарно значење придева *жив* у теоријско-методолошким оквирима дијахронијске семантике. С обзиром на увид у корпус Речника ЈАЗУ и осталих консултованих извора, примарно значење придева *жив* могло би се свести на *оно што* ***још*** *увек није мртво*, са следећим семантичким компонентама: + ’настаје’, + ’расте’, + ’развија се’, + ’размножава се’, + ’стари’, + ’завршава своје постојање у облику који активни процес подразумева’. Чини се да је овако широко постављено примарно значење у дијахронијској визури настало апстраховањем компонената конкретних семантичких реализација уз одговарајуће именичке референте: човека, биљку и животињу. Напомиње се да именичких референата има више, али да су, сходно предвиђеном обиму рада, представљени они који су из данашње перспективне основни. Те се заједничке компоненте повезују и „уланчавају“ концепте десигната ’жив’, а онда се апстрахују на ниво критеријских обележја општег примарног значења. Уланчавање концепата објашњава се механизмима проширења и разраде, а апстраховање заједничких компонената процесом генерализације. Закључује се да примарно значење придева *жив* карактерише платисемија као последица генерализације придевског значења.

5. Катарина Беговић, „Фразеологизми са компонентом жив – историја и савремено стање (О фразеологизму *виче (јауче, дере се) не(т)ко као да га жива деру*)”, *Научни састанак слависта у Вукове дане 45/1*, 2016, 395–405.

Предмет истраживања овог рада је синтаксичко-семантичка анализа фразеологизма ***(јауче, дере се)*** *не(т)ко* ***као да*** *га* ***жива деру*** и њему синонимног фразема *дерати се као јарац* на српском савременом и историјском плану. Теоријски оквири рада и методологија утемељени су на резултатима истраживања руске фразеолошке школе и радовима фразеолошке семантике на српском језичком простору. Когнитивни механизми заслужни за фразеологизационе процесе посматрају се из визуре савремене семантике, примењени на историјску раван. Оба су фразеологизма компонентне поредбене структуре и у корену фразеологизације у оба случаја на историјском плану лежи метонимија као когнитивни механизам. Поређење по величини наступа након метонимијског преноса. Фразеологизми се сматрају синонимнима јер им је различита претпостављена мотивациона база. С тим у вези се на историјском плану описује нефразеолошка јединица која улази у процес фразеологизације. Објашњава се мотивација у вези са драњем коже живом човеку, као и у вези са одабиром јарца за грађење фразеолошке слике у синонимном фразеологизму. Дају се доступни историјски подаци који би овакву хипотезу могли потврдити.

6. Катарина Беговић, „О глаголах *чезнути* и *ишчезнути* в истории сербского языка”, у *Beiträge zum 18. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*, Band 18, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2015, 7–16. // Катарина Беговић, „Семантика везаних глаголских основа (о глаголима *чезнути* и *ишчезнути* кроз историју српског језика)”, *Књижевност и језик* LXII, бр. 3–4, 2015, 323–334.

Анализом основинског облика глагола *ишчезнути* К. Беговић успоставља развој значења од индоевропског **keg-/ *k^{u}eg-* (*померати се, савијати се*) преко прасловенског **čeznǫti* (*нестајати*) до савременог *чезнути* (*жудети за нечим чега нема, много желети нешто*). Семантички помак објашњава се појмовним растом омогућеним механизмима метонимије и метафоре. Даље, објашњава се значењска и творбена веза пара *чезнути – ишчезнути* и сагледава се улога префикса у очувању некада примарног значења основинског глагола. Излажу се подаци спроведене анкете који су показали да чак 78.81% испитаника глагол *ишчезнути* доживљава префигираним обликом мотивног *чезнути*. Закључује се да дериват *ишчезнути* не треба класификовати као глагол везаних основа у језику, већ као мотивисани префигирани облик од основинског *чезнути*. К. Беговић примећује да класификација глагола са везаним основама није много заокупљала пажњу истраживача и у раду нуди системске услове које глагол мора испунити да би се сматрао глаголом са везаном основом: 1. историјски критеријум – глаголи су из дијахроне перспективе морали настати префиксацијом као начином творбе; 2. творбени критеријум – везане основе морају се јавити у најмање две речи да би се успоставила творбена веза; 3. семантички критеријум – а) у глаголе са везаним основама убраја и глаголе у чијим се основинским облицима препознаје опште лексичко значење; 3.б) ако је актуелно примарно значење деривата померено у односу на историјско примарно значење основинског глагола, требало би методом анкете поткрепити хипотезу о евентуалној немотивисаности глагола из савремене перспективе, поготову ако је мотивација на дијахронијској равни јасна; 3.в) ако су деривати из савремене перспективе немотивисани, али говорници осећају дводелну структуру глагола, за такве изведенице К. Беговић предлаже термин *секундарно прости глаголи*.

7. Katarina Begović, „Hand in the Indo-European Context. Semantic development of the Indo-European *left–right* opposite pair in Serbian and other Slavonic languages”, u *Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav)*, Band 17, München – Berlin – Washington/D.C.: Verlag Otto Sagner, 2014, 14–24.

Предмет истраживања јесте семантички развитак опозитива *леви–десни* од реконструисаног праиндоевропског плана, преко прасловенског и општесловенског до српског језичког плана. Циљ је да укаже на етимолошки примарна значења лексема и објасни даљи семантички развој с обзиром на реконструисана примарна значења, а кроз савремени лексиколошки приступ. Осврт на етимологију лексемског пара и системско праћење семантичког развоја има за циљ да укаже на могућност целовитог приступа у анализи лексичког значења, који обухвата како етимолошки развој тако и примену савремених когнитивистичких метода.

8. Катарина Беговић, „Реконструисани корени *dek- i *g^{h}es-r/t у позноиндоевропском језичком систему”, *Српски језик* XIX, 2014, 727–744.

Циљ овог истраживања јесте покушај расветљавања односа ие. корена **dek-* и**g^{h}es-r/t* у позном пие. језичком систему. Посебно се разматра природа синонимије корена **dek-* и **g^{h}es-r/t* и њен развој у индоевропском језичком систему, али и однос антонимије изражен коренским морфемама **dek-* и **lei*. Анализом доступне грађе К. Беговић закључује следеће: 1) на основу значења посведочених у анатолијским језицима, као и семе функције као најпродуктивније у семантичком развоју корена, дозвољава се могућност таквој интерпретацији значења старог пие. **g^{h}es-r/t* које би се односило и на десну руку; 2) реконструише се значење корена **dek-* у вези са десном руком (из реконструисаног значења ’згодно прихватити’) на основу доступних историјских извора; 3) даје се могућност реконструкцији секундарних значења опозитива **dek-* и **lei* из перспективе лексичке семантике; наводи се развој секундарних значења обају антонима, а истиче се и могућност развоја одговарајућих значења корена **dek-* утицајем полисемантичке структуре корена **lei*. Ова могућност објашњава се природом антонимске везе у менталном лексикону и чињеницом да је у лексичком систему развој секундарних значења једног антонима често мотивисан одговарајућим секундарним значењима другог; закључује се и да су ови опозитиви стајали у односу праве (али непуне) антонимије још у позном пие. лексичком систему, а да је корен **dek-* метафоричка значења супротстављена метафоричким значењима корена **lei* развио по распаду ие. језичке заједнице у одговарајућим језицима, док је у другим овај корен потиснут одговарајућим рефлексима са већ развијеним метафоричким значењем *исправности.* К. Беговић закључује да је значење корена **dek-* и **g^{h}es-r/t* у вези са десном руком у једном периоду ие. лексичког система било синонимично. Међутим, како расположиви ие. материјал показује, ово значење се није одржало, већ је у једној фази семантичког развоја корена **dek-* и **g^{h}es-r/t* вероватно дошло до десинонимизације значења у вези са десном руком. Ауторка овакав закључак поткрепљује потврдама у архаичним индоевропским језицима у којима се наслућује старина везе корена **dek-* са руком, док се у већем делу представника ие. језичке породице овај корен углавном везује за десну страну у простору. Са друге стране, корен **g^{h}es-r/t* се везује за руку уопште, док је у архаичним ие. језицима могао означавати и десну руку. Тако је овим коренима који су бележили значење у вези са десном руком у једном периоду семантичког развоја оно постало споредно. Даље су се специјализовали за одговарајућа значења, пошто је секундарно значење корена **dek-* у вези са десном страном тела и онда десном страном у простору постало доминантно, док се значење корена **g^{h}es-r/t* у вези са руком уопште показало као актуелно доминантно значење у ие. лексичком систему.

9. Катарина Беговић, „Жива вода као божанска хипостаза − етимолошки примарно значење синтагме жива вода” (рад излаган у виду постер-реферата на XVI међународном конгресу слависта одржаном 20−27. августа 2018. у Београду), *Књижевност и језик* LXV, 3−4, 2018, 361−375.

У раду је представљена семантичка анализа синтагме *жива вода* на српском, и општесловенском језичком и културном простору. У анализи се полази од актуелних значења синтагме у словенским језицима. То су значења 1) текуће воде, 2) чудотворне воде, и 3) очекивана значења синтагме у библијском контексту. Значења се анализирају и коментаришу у складу са етнолошким материјалом на који упућују. Етимолошки примарно значење синтагме реконструише се у динамичкој равни језика на основу богатог језичког, фолклорног и етнолошког материјала у вези са значајем воде код Срба и других словенских народа као еманација божанског принципа. Анализом се добија увид у наивно мишљење општесловенског етноса у вези са појмом живог − поред ватре, била је жива и вода, и ови су кључни елементи човеку познатог света били у уској вези, не само у словенском него вероватно и у ширем, индоевропском концепту мишљења.

10. Катарина Беговић, „Етимолошки метод – значајан поступак у семантичким анализама”, у *Fiatal Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája III (3rd Conference for Young Slavists in Budapest)*, Budapest: Eötvös Loránd University, 2014, 11–14.

У раду се упућује на важност етимолошке методологије у лингвистици, али и у интердисциплинарним областима којима може користити језичка грађа, попут културологије и антропологије. Поред тога, истиче се важност етимолошког метода у семантичкој реконструкцији, као и у реконструкцији културе, митологије и друштвене организације Прасловена и Индоевропљана. Представљају се изабрани радови из области етимологије или граничних дисциплина.

11. Катарина Беговић, „Мали увод у дијахрону семантику – корен **jarъ-* (*jap*, *japa*, *japoст*): значењске транспозиције кроз време”, у *Савремена проучавања језика и књижевности, година V, књига 1 (Зборник радова са V научног скупа младих филолога Србије)*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2014, 15–25.

Тема овог истраживања је семантичка реконструкција корена **jarъ-* < ие.**iōro-* / **ĭero*. У раду се упућује на реконструисано коренско значење, али даје се и нова перспектива у вези са настанком различитих секундарних значења. Поред тога, посебно се разматра могућност настанка значења у вези са снагом, бесом, болести, узбуђењем и љубави (човекових физичких и духовних карактеристика) од ие. **iōro-* / **ĭero*, с обзиром на актуелна примарна и историјска реконструисана значења мањег дела деривационог гнезда корена *jap-*. Посебно се анализира семантички развој именица *jap* и *japa*. Даје се могућност реконструкцији одговарујућег историјски примарног значења, а затим се описује и могући развој секундарних коренских значења. Грађа је ексцерпирана из доступних речника, а сама анализа комбинује етимолошки метод са актуелним семантичким методима. Шири циљ рада је да укаже на могућност успешног комбиновања различитих методологија на одговарајућем корпусу.

4.5. „Фразеологизми са компонентом *жив* на српском и јужнословенском говорном простору: дијахронијски и синхронијски аспект”

У уводном поглављу докторске дисертације Катарина Беговић одређује предмет и дефинише циљеве свог рада, али и упозорава на еклектичан теоријско-методолошки

оквир проистекао из предмета рада и дијахронијске оријентације истраживања. С обзиром на специфичности прикупљеног корпуса, као и на одабир теме и дијахронијску оријентацију рада, принципи ексцерпције грађе дефинишу се у посебном поглављу. Кандидаткиња детаљно представља одабрану концепцију корпуса и критеријуме према којима је његова ексцерпција извршена. То је нарочито важно с обзиром на ограничења ексцерпираних лексикографских извора у стварању репрезентативног узорка историјског корпуса. У приступу овом проблему кандидаткиња је поступила обазриво, узимајући у обзир ареалну дисперзивност обухваћене грађе, као и појаву хомогене диглосије у историји српског језика. У посебном поглављу такође је дефинисан теоријски апарат кроз који се прикупљена грађа посматра, и у складу са тим су постављени конкретни методолошки оквири у анализи полисемије придева и фразеолошких јединица са придевском компонентом *жив*. Описани су основни начини на које је грађа умрежена и предложена су методолошка решења у вези са класификацијом грађе. Дефинисана је фразеолошка јединица и постављени су критеријуми у ограничењу корпуса у спроведеном истраживању. Дат је општи историјат питања одабраног теоријско-методолошког апарата, са посебним освртом на литературу на коју се кандидаткиња у спроведеној анализи ослања.

Катарина Беговић је у истраживању поставила неколико циљева, од којих се као најважнији општи циљ издвојио интегрални приступ лексичкој семантици придева *жив* и фразеолошкој семантици јединица са овом придевском компонентом, који уједно представља новину у досадашњим истраживањима лексичке и фразеолошке семантике у србистици. Овакав принцип анализе заснован је на двема хипотезама, које су се у анализи показале оправданим: прва је претпоставка да је семантика придева индуктор експресивности синтагматских структура и важан чинилац фразеологизационог процеса; друга је претпоставка да се без увида у конкретне синтагматске спојеве не би могла стећи целовита слика о концептима које је придев означавао кроз време. Последица оваквог семантичког приступа јесте методолошки оквир фразеолошког гнезда као структурно-семантичка категорија чија се уређеност може сагледати према основним принципима категоризације из перспективе реализације лексичких значења придева. Као важан циљ рада истовремено је постављен и приступ полисемантичкој структури придева као високомотивисаној дијахронијској категорији, који је кандидаткиња успешно применила у анализи семантике придева, што такође представља методолошку новину у досадашњим србистичким истраживањима.

Обрада појединачних значења придева и фразеолошких јединица са компонентом *жив* врло је темељна. Кандидаткиња је узимала у обзир различите расположиве изворе словенских, а по потреби и несловенских језика и консултовала обимну релевантну литературу, коју је критички просуђивала. За сваку језичку јединицу предложен је одговарајући хронолошки оквир, реконструкција мотивационе базе фразеолошке јединице, као и реконструкција дубинског фразеолошког модела. У анализи су посебно значајне разматране појаве попут фразеолошке полисемије, могућности псл. фразеолошке реконструкције, фразеолошке хомонимије, а у више наврата разматрају се и друге важне појаве у фразеолошкој анализи: могућности универбизације фразеолошке структуре, нарочито проблем калкирања лексичких значења и фразеолошких модела, те секундарна фразеологизација.

Докторска дисертација Катарине Беговић представља истраживање засновано на богатом и адекватно селектованом корпусу. Тај корпус обрађен је компетентно и иновативно, уз примену модерног теоријско-методолошког апарата. Кандидаткиња је

показала добро познавање литературе у вези са предметом истраживања. Мишљења других аутора су коректно наведена, са тим да их кандидаткиња критички просуђује, а неретко и коригује. Њена дисертација уродила је несумњивим научним доприносима, од којих овде издвајамо три најважнија. Прво јесте теоријско-методолошки приступ који ревитализује принцип фразеолошког гнезда са центром у полисемантичкој структури придева у складу са теоријом прототипа. Овако осавремењен приступ омогућава, са једне стране, свестран увид у семантику одабране лексичке јединице, а са друге, темељан увид у важне чиниоце фразеологизационог процеса и индукторе његове експресивности, за које је могуће успоставити основне законитости у образовању фразеолошког модела. Друго је анализа полисемантичке структуре придева као дијахронијске категорије, која потврђује мотивисаност и динамичност као инхерентне особине полисемантичке структуре лексеме. Треће су могућности реконструкције фразеолошке јединице на псл. нивоу. Реконструкција фразеологизама на псл. нивоу представља значајан задатак славистике уопште, чему се, са изузетком појединачних радова из области етимологије, до сада у србистици није посвећивала нарочита пажња.

6. Приступно предавање

Дана 20. октобра 2020. године кандидаткиња је успешно одржала приступно предавање на тему *Придев* жив *као интензификатор глаголског значења у српском фразеолошком корпусу* пред комисијом задуженом за извештај. Комисија је приступно предавање К. Беговић вредновала оценом 5 (пет).

7. Завршне напомене

Научноистраживачки рад др Катарине Беговић сведочи о профилисаном филологу и стручњаку из области којима се бави. Њени научни прилози, пре свега докторска теза, несумњиви су допринос историјској лексикологији и фразеологији, а треба имати на уму да историјској фразеологији као научној дисциплини у србистичкој средини тек предстоји развој. На Филолошком факултету у Београду има осмогодишње наставно и педагошко искуство: држи вежбе на основним студијама (предмети Историјска фонетика српског језика, Историјска граматика српског језика I, Историјска морфологија српског језика, Историјска граматика српског језика II, Историја српског књижевног језика, Историја књижевног језика код Срба). Њен допринос Катедри за српски језик са јужнословенским језицима представља и умесна организација студентских пракси: Лекторска и коректорска пракса у издаваштву, Спикерска и лекторска пракса на радију, Лексикографска пракса у научној установи.

З А К Љ У Ч А К

Комисија сматра да се др Катарина Беговић укупним научним, стручним и педагошким радом доказала као вредан и стручан радник у овој области. На основу изнетих података, види се да кандидаткиња у свему испуњава законом утврђене услове за избор у конкурсом расписано универзитетско звање.

Комисија предлаже Изборном већу Филолошког факултета у Београду да др Катарину Беговић изабере у звање и на радно место Доцента за ужу научну област Српски језик, предмети Историјска фонетика српског језика, Историјска морфологија српског језика, Историја српског књижевног језика.

.

Београд – Нови Сад, 22.октобар 2020. године

К о м и с и ј а :

_____

др Александар Милановић, редовни професор

_____

др Исидора Бјелаковић, ванредни професор

_____

др Виктор Савић, ванредни професор